

Kinga Przybysz

In vitro, aborcja, eutanazja – zagadnienia bioetyczne w dyskursie „Gościa Niedzielnego”

Media – Kultura – Komunikacja Społeczna 12/1, 45-60

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Kinga Przybysz

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

In vitro, aborcja, eutanazja - zagadnienia bioetyczne w dyskursie „Gościa Niedzielnego”

Słowa kluczowe: „Gość Niedzielnego”, dyskurs, prasa katolicka, bioetyka, Kościół katolicki
Key words: “Gość Niedzielnego”, discourse, Catholic press, bioethics, Catholic Church

Wydawany przez Kurię Metropolitalną Archidiecezji Katowickiej „Gość Niedzielnego” należy do najbardziej poczytnych tygodników opinii, które ukazują się na rodzimym rynku wydawniczym¹. Sprzedaż periodyku przewyższa często wyniki osiągnięte przez inne, popularne, choć niezwiązane z Kościołem katolickim tygodniki, takie jak „Polityka” czy „Newsweek”². Przesłanki te pozwalają sądzić, że „Gość Niedzielnego” zajmuje w polskim pejzażu medialnym znaczącą pozycję, a głos redakcji uznać można – przynajmniej w jakimś zakresie – za głos Kościoła katolickiego³.

Na łamach tygodnika poruszane jest szerokie spektrum tematów – od zagadnień *stricto* związanych z religią, poprzez tematy odnoszące się do sfery polityki i ekonomii, a na sprawach społecznych i kulturze kończąc. Co ważne, redakcja tygodnika nie stroni także od publikowania materiałów odnoszących się do kwestii bioetycznych⁴, a w szczególności aborcji, procedury *in vitro* oraz eutanazji. W zasadzie trudno się temu dziwić – problematyka ta regularnie, choć w różnych odsłonach, trafia w samo centrum debaty publicznej. Zagadnienia związane z bioetyką są ze swojej natury trudne i skomplikowane, często moralnie niejednoznaczne – nie tylko Polska staje przed wyzwaniem uregulowania wspomnianych kwestii i nie tylko w Polsce budzą one ogromne kontrowersje⁵. Nic nie zwiastuje też zmiany sytuacji, gdyż wraz z rozwojem medycyny pojawi się prawdopodobnie coraz więcej bioetycznych dylematów.

¹ Oficjalna strona internetowa tygodnika „Gość Niedzielnego”, [online] <http://gosc.pl/O_nas>, dostęp: 30.02.2015.

² Regularne badania czytelnictwa w tym zakresie prowadzi portal Wirtualne Media, [online] <<http://www.wirtualnemedial.pl/artukul/gosc-niedzielnego-na-czele-tygodnikow-opinii-gazeta-polska-i-do-rzeczy-dalej-mocno-traca>>, dostęp: 30.05.2015.

³ „Gość Niedzielnego” jest wydawany przez Wydawnictwo Kurii Metropolitalnej w Katowicach, prezentowany jest na łamach oficjalnej strony internetowej Archidiecezji Katowickiej. Zob. [online] <www.archidiecezja.katowice.pl/go-niedzielnego>, dostęp: 30.01.2015.

⁴ Bioetyka to dziedzina etyki, która zajmuje się analizą dylematów moralnych pojawiających się w praktyce nauk medycznych. Zob. A.R. Jonsen, *The Birth of Bioethics*, New York 2003, s. 3–6.

⁵ Przykładem może być debata dotycząca legalizacji eutanazji we Francji. Zob. [online] <<http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/1317847,Francja-zaczyna-dyskusje-o-eutanazji-Prezydent-w-awangardzie>>, dostęp: 30.01.2015.

Mając na uwadze powyższe, warto zastanowić się, w jaki sposób jeden z najchętniej kupowanych w Polsce tygodników odnosi się do bodaj najbardziej kontrowersyjnych i wciąż na nowo powracających problemów: jak często zagadnienia dotyczące aborcji, *in vitro* oraz eutanazji są poruszane przez „Gościa Niedzielnego”? Jak redakcja ocenia istniejący porządek prawny w zakresie bioetyki? Jakie postulaty zgłaszane są na łamach tygodnika? Jakie tematy dominują w dyskursie „Gościa Niedzielnego”? Próba odpowiedzi na te pytania badawcze stanowi główny cel niniejszej pracy.

Podstawy teoretyczne i założenia badawcze

W warstwie teoretycznej i metodologicznej prezentowana praca została osadzona na gruncie krytycznej analizy dyskursu (KAD), skupionej na badaniu szeroko pojętych relacji władzy, które odzwierciedlają się w dyskursie. Zgodnie z założeniami KAD uznano, że władza może być rozumiana także jako zdolność do narzucenia określonej wizji rzeczywistości czy hierarchii wartości⁶. Analiza dyskursu rozumiana jest tu jako proces, w którym rekonstruuje się strategie językowe, będące realizacją określonych postaw⁷. Za Ruth Wodak przyjęto, że dyskurs to sposób „nadawania znaczenia pewnemu konkretnemu obszarowi życia społecznego postrzeganemu z określonej perspektywy”⁸.

Z uwagi na to, że dylematy bioetyczne od lat goszczą w debacie publicznej i mają charakter „nawracający”, w centrum dociekań badawczych znalazł się stosunkowo długi, dziesięcioletni okres. Badaniu poddano wszystkie numery „Gościa Niedzielnego”, które ukazały się między kwietniem 2005 roku a majem 2015 roku. Wybór takiej cezurę czasowej nie był przypadkowy: na początku kwietnia 2005 roku zmarł papież Jan Paweł II, a Kościół katolicki w Polsce został pozbawiony swojego wieloletniego przewodnika i musiał samodzielnie stawiać czoła zmieniającej się rzeczywistości, nie mogąc liczyć już na podpieranie się papieskim autorytetem⁹. Zamknięcie przedziału czasowego w maju 2015 roku wiąże się z zakończeniem wyborów prezydenckich, które okazały się być najbardziej zaskakującymi wyborami ostatnich lat – po intensywnej kampanii kandydat Prawa i Sprawiedliwości, Andrzej Duda, nieznacznie pokonał w drugiej turze urzędującego prezydenta Bronisława Komorowskiego¹⁰.

⁶ M. Lisowska-Magdziarz, *Analiza tekstu w dyskursie medialnym*, Kraków 2006, s. 13–32.

⁷ M. Czerwiński, *Język, kultura, społeczeństwo. O potrzebie badań dyskursu*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej” 2006, t. 41, s. 248.

⁸ R. Wodak, *Dyskurs populistyczny: retoryka wykluczenia a gatunki języka pisanego*, w: *Krytyczna analiza dyskursu. Interdyscyplinarne podejście do komunikacji społecznej*, red. A. Duszak, N. Fairclough, Kraków 2008, s. 193.

⁹ T. Królak, *10. rocznica śmierci Jana Pawła II*, eKai, 2 kwietnia 2015 roku, [online] <http://ekai.pl/wydarzenia/temat_dnia/x77697/rocznica-smierci-sw-jana-pawla-ii/>, dostęp: 4.07.2015.

¹⁰ M. Wilgocki, *Wybory prezydenckie 2015. PKW oficjalnie: Andrzej Duda prezydentem*, „Gazeta Wyborcza”, wyd. z 25 maja 2015 roku, [online] <http://wyborcza.pl/1,143644,17982503,Wybory_prezydenckie_2015_PKW_oficjalnie_Andrzej.html>, dostęp: 4.07.2015.

Przedmiotem zainteresowania autorki były te materiały prasowe, które bezpośrednio odnosiły się do zagadnień bioetycznych, niezależnie od gatunku dziennikarskiego, który reprezentowały¹¹. W pierwszej fazie badań zidentyfikowano materiały wpisujące się w przyjęte kryteria, czyli mieszczące się we wskazanym przedziale czasowym i dotyczące zagadnień bioetycznych (aborcji, *in vitro* bądź eutanazji). Etap ten umożliwił zebranie danych ilościowych oraz złożenie korpusu badawczego. Druga faza badań opierała się na analizie dyskursu pod kątem wymienionych we wstępie pracy pytań badawczych; główną oś analizy stanowiło wyodrębnienie tematów dyskursu, czyli jego najistotniejszych części informacyjnych, oraz identyfikacja celów dyskursu, intencji nadawcy¹². Procesowi badawczemu przyświecała jedna hipoteza badawcza: autorka założyła, że dyskurs „Gościa Niedzielnego” miał perswazyjny, postulatywny charakter i zbudowany został na argumentach natury moralnej. Głównym tematem dyskursu było promowanie katolickiej wizji bioetyki – jako obiektywnie słusznej i uniwersalnej.

Wyniki badań

Zgodnie z wyżej przedstawionymi założeniami do badań zakwalifikowano 525 numerów „Gościa Niedzielnego”. W wyniku empirycznego doboru próby¹³ znaleziono 277 materiałów, które w całości poświęcone zostały zagadnieniom bioetycznym. Uśredniając, można powiedzieć, że co drugi numer „Gościa Niedzielnego” poruszał tematy związane między innymi z aborcją, *in vitro* bądź eutanazją. Zagadnienia te aż 19-krotnie trafiały na okładkę tygodnika, a 51 publikacji z tego zakresu obdarzonych zostało mianem „Tematu Gościa”. Materiały odnoszące się do bioetyki były często publikowane w dziale „Polska i Świat” (44 materiały), prawie równie często, bo 41 razy, trafiały też do felietonowej rubryki „Tabliczka Sumienia”. Jeśli spojrzeć na wyniki badań pod kątem gatunków dziennikarskich, widać wyraźną dominację artykułów (130), za którymi plasują się felietony (46) oraz wywiady (43). Wyniki badań sugerują też, że zagadnienia bioetyczne były często i silnie eksponowane na łamach pisma przez całą analizowaną dekadę (2005–2015).

Badania pokazały, że wśród ogółu zagadnień bioetycznych prym zdecydowanie wiodły tematy związane z aborcją i/lub sztucznym zapłodnieniem. Niejako przy okazji podejmowania tych zagadnień pojawiały się także materiały dotyczące antykoncepcji awaryjnej, klauzuli sumienia czy lekarskiej „deklaracji wiary”. Co ciekawe, na łamach tygodnika zajmowano się nie tylko klauzulą sumienia lekarzy, ale także (póki co nieistniejącą) klauzulą sumienia farmaceutów.

¹¹ Do korpusu badawczego nie włączono ani listów od czytelników, ani materiałów opublikowanych w regionalnych wkładkach diecezjalnych bądź wkładkach okolicznościowych/tematycznych. Z korpusu wyłączono też krótkie notki prasowe, będące zazwyczaj cytatem z depesz agencji informacyjnych.

¹² M. Lisowska-Magdziarz, dz. cyt., s. 59.

¹³ Tamże, s. 45.

Tabela 1

„Gość Niedzielny” wobec bioetyki – ogólne i szczegółowe wyniki badań ilościowych

	Kryterium	Liczba materiałów
Ogólne wyniki	liczba materiałów prasowych ogółem	277
	liczba numerów „GN” prezentujących zagadnienia tematyczne na okładce	19
Popularność wybranych gatunków dziennikarskich	artykuł	130
	felieton	46
	komentarz	19
	wstępniak	28
	wywiad	43
	inne	11
Działy „Gościa Niedzielnego”, w których umieszczono materiały	Fakty i Opinie	21
	Gość Gościa	1
	Kościół	14
	Nauka	1
	Polska	38
	Polska i Świat	44
	Rozmowa Gościa	8
	Społeczeństwo	14
	Temat Gościa	51
	W Polsce	9
	Wiara	2
	Wstępniak	28
	Tabliczka Sumienia	41
	inne	5

Źródło: wyniki badań własnych 525 numerów „Gościa Niedzielnego”, ukazujących się od 10 kwietnia 2005 roku do 31 maja 2015 roku.

Temat eutanazji znalazł się na uboczu, ledwo sygnalizując swą obecność: wśród przebadanych numerów tygodnika poświęcono mu zaledwie sześć materiałów. Biorąc pod uwagę zakres czasowy badania, oznacza to, że tematykę tę bardzo rzadko podejmowano w dyskursie pisma. Należy zauważyć, że zagadnienia poruszane na szpaltach tygodnika były zwykle ściśle skorelowane z tym, co akurat działo albo miało się dziać na sali sejmu – temat aborcji i *in vitro* pojawiał się najczęściej w kontekście ewentualnych zmian prawa (na przykład zaostrożenia ustawy aborcyjnej) bądź w kontekście prób jego ustanowienia (*casus in vitro*). Tygodnik chętnie opisywał też głośne przypadki, które w danym czasie rozpały debatę publiczną. Mowa głównie o „sprawie Alicji Tysiąc”, „sprawie Agaty” czy „sprawie profesora Chazana”, które w gruncie rzeczy dotyczyły problemów kobiet z egzekwowaniem prawa do aborcji, a na łamach pisma były przedstawiane jako walka o życie nienarodzonych¹⁴.

¹⁴ J. Najfeld, *Kto urządził piekło?*, „Gość Niedzielny” 2008, nr 24, [online] <<http://gosc.pl/doc/787588.Kto-urzadzil-pieklo>>, dostęp: 22.11.2015.

Należy zauważyć, że tygodnik aktywnie włączał się w każdą z inicjatyw mających doprowadzić do zaostrzenia ustawy aborcyjnej bądź nawet wzmocnienia „ochrony życia” na poziomie konstytucji. „Gość Niedzielny” równie stanowczo opowiadał się za zakazem *in vitro* bądź (w najgorszym razie) przyjęciem możliwie restrykcyjnej ustawy o sztucznym zapłodnieniu. Niezależnie od tego, czy temat aborcji powracał w kontekście procesu Alicji Tysiąc w Strasburgu, czy na przykład w kontekście projektu ustawy zaostrzającej przepisy, to merytoryczna warstwa przekazu była zawsze taka sama. Z jednej strony, dominował w niej wątek moralny, choć wyraźnie zarysował się także finansowy. Aborcję przedstawiano jako morderstwo, które powinno zostać całkowicie zakazane, w roli zwolenników prawa do aborcji obsadzone były zwykle „wojujące feministki”¹⁵ oraz posłowie lewicy (zwłaszcza posłanka Wanda Nowicka)¹⁶. Z drugiej strony, podkreślano także merkantylny wymiar aborcji, przedstawiając ją jako bardzo intratne zajęcie – stąd przekonanie o istnieniu „aborcyjnego biznesu”¹⁷. Co ciekawe, praktycznie identyczna ofensywa argumentacyjna została wytoczona przeciw metodzie zapłodnienia *in vitro*, które określono mianem „puszki Pandory”¹⁸. Zabiegi *in vitro* opisywano jako produkcję dzieci naruszającą ich godność; utrzymywano też, że procedura sztucznego zapłodnienia (przeprowadzana, by uczynić zadość kaprysom ludzi) prowadzi do zabójstwa nienarodzonych dzieci¹⁹. Eksponowano również wątek finansowy (potencjalne zyski firm farmaceutycznych i klinik), przy czym największe kontrowersje wywoływały pomysły współfinansowania procedury *in vitro* z budżetu państwa, co oznaczałoby, że „będziemy finansować zabijanie dzieci”²⁰. Promowaną na łamach pisma alternatywą dla *in vitro* miałyby stać się – bliska Kościołowi katolickiemu – naprotechnologia, która, jak ubolewano, nie może liczyć na wsparcie ze strony państwa, choć jest tańsza i skuteczniejsza²¹.

Materiały dotyczące eutanazji utożsamiały ją z „zabójstwem słabszych”, a nie autonomiczną decyzją człowieka; promowały za to konsekwentnie ideę „naturalnej śmierci”²². Uogólniając, można powiedzieć, że w kwestiach bioetycznych „Gość Niedzielny” promował (między wierszami bądź otwarcie) koncepcję prawa naturalnego. Dobrą egzemplifikacją i podsumowaniem tego kierunku myślenia

¹⁵ F. Kucharczak, *Zobacz zbrodnię*, „Gość Niedzielny” 2007, nr 3, [online] <<http://gosc.pl/doc/761507.Zobacz-zbrodnię>>, dostęp: 22.11.2015.

¹⁶ J. Najfled, dz. cyt.

¹⁷ F. Kucharczak, *Katolicyzm antykatolicki*, „Gość Niedzielny” 2012, nr 34, [online] <<http://gosc.pl/doc/1269838.Katolicyzm-antykatolicki>>, dostęp: 22.11.2015.

¹⁸ M. Gancarczyk, *Puszka Pandory*, „Gość Niedzielny” 2008, nr 49, [online] <<http://gosc.pl/doc/757953.Puszka-Pandory>>, dostęp: 22.11.2015.

¹⁹ A. Stopka, *Dziecko w szkle*, „Gość Niedzielny” 2007, nr 49, [online] <<http://gosc.pl/doc/762228.Dziecko-w-szkle>>, dostęp: 4.08.2015.

²⁰ J. Bątkiewicz-Brożek, *In vitro się zemści*, „Gość Niedzielny” 2011, nr 42, [online] <<http://gosc.pl/doc/988562.In-vitro-sie-zemsci>>, dostęp: 22.11.2015.

²¹ Taż, *In vitro: gorszy start*, „Gość Niedzielny” 2012, nr 30, [online] <<http://gosc.pl/doc/1212199.In-vitro-Gorszy-start>>, dostęp: 22.11.2015.

²² Taż, *Nie dajmy go zabić*, „Gość Niedzielny” 2011, nr 22, [online] <<http://gosc.pl/doc/872343.Nie-dajmy-go-zabic>>, dostęp: 22.11.2015.

mogą być słowa, które w wywiadzie dla „Gościa” padły ze strony ówczesnego przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski, arcybiskupa Józefa Michalika:

Zakaz zabijania nienarodzonych wynika z prawa naturalnego, które akceptują wszyscy ludzie prawego sumienia, niezależnie od stosunku do wiary. Tymczasem dziś zmusza się nas do tolerowania każdego wynaturzenia, a jednocześnie zakazuje życia według prawa naturalnego, przez co odbiera się nam wolność²³.

Powyższy cytat, z jednej strony, zamyka ogólną charakterystykę wyników badań, z drugiej zaś – stanowi idealny przyczynek do zaprezentowania meritum, czyli wniosków bezpośrednio odnoszących się do pytań badawczych postawionych na początku artykułu.

Przez całą dekadę na łamach pisma konstruowano w miarę spójny obraz rzeczywistości panującej w Polsce. Nie był on jednoznacznie negatywny. Polska wskazywana była jako chlubny przykład państwa, które (na tle innych krajów europejskich) dzielnie broni życia poczętego, stawiając tamę „cywilizacji śmierci”. Według redakcji Rzeczpospolita powinna uchodzić za godny naśladowania wzór dla innych państw: „Stanowimy przykład dla świata, że delegalizacja przerywania ciąży to nie tylko wymóg etyczny, lecz także cywilizacyjny”²⁴ – zapewniano na kartach tygodnika. Z drugiej strony, wyraźnie sygnalizowano, jak wiele jest jeszcze do zrobienia: polskie prawo, choć warunkowo i tylko w nielicznych przypadkach, dopuszcza jednak legalne przerywanie ciąży. Na łamach „Gościa” szczególnie krytykowany był tak zwany trzeci przypadek, uprawniający do aborcji przy ciężkiej i nieodwracalnej wadzie płodu. Redakcja konsekwentnie krytykowała zapisy ustawy, uznając je za przyzwolenie na „zabójstwo chorych dzieci”²⁵. Ostra krytyka odnosiła się także do metody zapłodnienia pozaustrojowego, które nie dość, że prowadzi do „zabicia dzieci”, to jeszcze jest „niegodziwym sposobem na przekazanie życia”²⁶. Negatywnie odnoszono się tak do formalizacji, jak i ewentualnego refundowania procedury z budżetu państwa, gdyż w rezultacie „będziemy finansować masową produkcję ludzi i mrożenie ich”, zamiast na przykład przeznaczyć środki na leczenie chorych na raka dzieci²⁷.

Nie brakowało także okazji do prezentowania pożądanego stanu rzeczy i formułowania postulatów. To, że tygodnik opowiadał się za całkowitym zakazem przerywania ciąży, nie jest pewnie zaskoczeniem, tym niemniej warto zwrócić uwagę na to, w jaki sposób argumentowano słuszność postulatu. W dyskursie tygodnika pojawiał się bowiem bardzo interesujący wątek Jana Pawła II. Sam

²³ B. Łoziński, *Obowiązek katolika*, „Gość Niedzielny” 2011, nr 25, [online] <<http://gosc.pl/doc/887075.Obowiazek-katolika>>, dostęp: 22.11.2015.

²⁴ K. Urban, *Mozemy być dumni*, „Gość Niedzielny” 2006, nr 20, [online] <<http://gosc.pl/doc/761145.Mozemy-byc-dumni>>, dostęp: 4.08.2015.

²⁵ M. Gancarczyk, *Z kółka różańcowego do Sejmu*, „Gość Niedzielny” 2012, nr 42, [online] <<http://gosc.pl/doc/1328387.Z-kolka-rozancowego-do-Sejmu>>, dostęp: 22.11.2015.

²⁶ P. Kucharczak, *In vitro jest wykluczone*, „Gość Niedzielny” 2008, nr 41, [online] <<http://gosc.pl/doc/787829.In-vitro-jest-wykluczone>>, dostęp: 22.11.2015.

²⁷ J. Bątkiewicz-Brożek, *Skazani na in vitro*, „Gość Niedzielny” 2013, nr 16, [online] <<http://gosc.pl/doc/1523053.skazani-na-in-vitro>>, dostęp: 22.11.2015.

fakt powoływania się na nauki papieża również trudno uznać za ekstrawagancję, jednak chodziło nie tyle o treść nauczania Karola Wojtyły, ale o zobowiązanie, które ma wobec niego ojczyzna. Według gazety, Polska jako „kraj Jana Pawła II” powinna wdrożyć jego nauki w życie, ponieważ takie działania będą realnym potwierdzeniem wierności Polski naukom Jana Pawła II²⁸.

Postulaty obejmowały także kwestie związane z klauzulą sumienia – podkreślając rzekomo trudną sytuację wierzących lekarzy, pielęgniarek i aptekarzy, domagano się bezwzględnego obowiązywania klauzuli sumienia oraz objęcia jej działaniem farmaceutów, marginalizując jednocześnie prawa pacjenta. W praktyce chodzi zazwyczaj o prawa kobiet, które chcą dokonać (zgodnej z prawem) aborcji albo nabyć przepisane przez lekarza środki antykoncepcyjne. W tym kontekście warto przytoczyć *passus* z jednego z felietonów, w którym autor pytał retorycznie:

Jak można mówić o wolnym wyborze po gwałcie, gdy nieszczęsną kobietę trapią koszmary i doły psychiczne? Jeśli pozwolić jej decydować w takim stanie, z pewnością wybierze tak, jak wybiera samobójca – czyli źle. Ludziom o skłonnościach samobójczych trzeba przeszkodzić w realizacji ich zamiarów. Nie będą tego żalowali. Kobietom o skłonnościach zabójczych, czyli aborcyjnych, trzeba pomóc przetrwać czas ciąży. [...] „Gwałt nie gwałt, musisz rodzić”. Święte słowa²⁹.

W materiałach poświęconych zagadnieniom bioetycznym prawa jednostki do samostanowienia były przemilczane, praktycznie nieobecne w dyskursie. Uwaga autorów skupiała się na sumieniu lekarzy i życiu poczętym, prawa pacjentów i pacjentek nie budziły już takiego zainteresowania. Skoro o prawie mowa, warto odnotować, że na łamach tygodnika nie brakowało odniesień do ustawy zasadniczej – z jednej strony przekonywano, że w swym obecnym kształcie Konstytucja mówi o ochronie życia, a zatem niejako „domyślnie” wyklucza prawo do aborcji, z drugiej jednak przezornie apelowano o dodanie do niej ustępu o ochronie życia „od poczęcia do naturalnej śmierci”. Na łamach tygodnika spekulowano:

Jeśli konstytucja zacznie chronić życie człowieka nienarodzonego, będzie to ochrona o wiele trwalsza niż dzisiaj. Bo obowiązująca teraz ustawa „O planowaniu rodziny” ma bardzo chwiejne podstawy. Jeśli któreś z kolejnych wyborów wygra lewica, może ją z łatwością obalić³⁰.

Dziennikarze redakcyjni zajmowali się nie tylko kształtowaniem sumień czytelników, ale także bacznie przyglądali się procesom legislacyjnym, upatrując w nich szanse na realizację swych postulatów w skali kraju. Prawo traktowano zatem (bardzo pragmatycznie) jako niezawodne narzędzie, za pomocą którego można urządzić życie obywateli według katolickich nauk. Przy czym

²⁸ [B. a.], *Poprzyjmy moratorium na aborcję*, „Gość Niedzielny” 2008, nr 9, [online] <<http://gosc.pl/doc/765589.Poprzyjmy-moratorium-na-aborcje>>, dostęp: 22.11.2015.

²⁹ F. Kucharczak, *Trzeba musieć*, „Gość Niedzielny” 2005, nr 42, [online] <<http://gosc.pl/doc/795520.Trzeba-musiec>>, dostęp: 22.11.2015.

³⁰ P. Kucharczak, *Zmus posła*, „Gość Niedzielny” 2007, nr 6, [online] <<http://gosc.pl/doc/791137.Zmus-posla>>, dostęp: 22.11.2015.

ten „katolicki punkt widzenia” uznawano za oczywisty i moralnie słuszny, a także najrozsądniejszy:

W publicznej dyskusji nieraz podnosi się zarzut, że religijny punkt widzenia nie powinien być uwzględniany przy formułowaniu prawnych regulacji w świeckim państwie. Stanowisko Kościoła w kwestiach bioetycznych nie jest jednak motywowane samą wiarą, ale przede wszystkim rozumem, który odczytuje podstawowe moralne zasady, takie jak sprawiedliwość czy solidarność z bezbronnymi. Nie trzeba być wierzącym, by uznawać, że zabijanie niewinnych jest złem³¹.

Zdaje się, że na stronach „Gościa Niedzielnego” prezentowano uproszczoną wizję demokracji, która miałaby polegać jedynie na „rządach większości”, pozostawiając na marginesie prawa mniejszości, niezależność jednostek od nacisku grupy. Dlatego też w przypadku zagadnień bioetycznych problemem okazało się nie tyle kwestionowanie rozdziału Kościoła od państwa, co ignorowanie praw jednostek (zwykle kobiet) do samostanowienia i dokonania wyborów – nawet jeśli jednostka miałaby ich żałować. Wolność wyboru była wynoszona na piedestał, ale wówczas, gdy chodziło o prawa medyków i aptekarzy do powoływania się na klauzulę sumienia – na łamach tygodnika wielokrotnie wskazywano, że ograniczenia klauzuli sumienia naruszają wolność farmaceutów i lekarzy: „Aptekarze są zmuszani do sprzedaży środków antykoncepcyjnych i wczesnoporonnych, choć Konstytucja gwarantuje im wolność sumienia. Prawo farmaceutyczne wymaga zmiany”³². W kontekście praw pacjenta wolność wyboru w omawianym dyskursie w zasadzie nie występowała.

Wyniki badań pokazują wyraźnie, że można mówić o wręcz politycznym zaangażowaniu redakcji tygodnika, które uwidaczniało się przez całą poddaną badaniom dekadę. Nie było jednak mowy o bezwarunkowym poparciu udzielonym którejkolwiek z partii. Na łamach pisma skrupulatnie rozliczano partie i posłów z ich głosowań, sprawdzając, kto głosował „za życiem”, a kto był temu przeciwny. Ponieważ ostatnie lata obfitowały w inicjatywy ustawodawcze związane z prawem do aborcji czy *in vitro*, nie brakowało materiałów, które dokładnie recenzowały ten proces. Kryterium poparcia było jasne i niezmienne: na pochwałę mogli liczyć tylko ci, którzy opowiadali się za zaostrzeniem ustawy o ochronie płodu i życia ludzkiego oraz zakazaniem stosowania metody zapłodnienia pozaustrojowego; barwy partyjne nie miały w tym przypadku większego znaczenia. Szczególnym „nadzorem” byli objęci posłowie, którzy deklarowali przynależność do Kościoła katolickiego, jednak nie głosowali zgodnie ze stanowiskiem Episkopatu Polski. Przychylna postawa wobec *in vitro* sprowadziła krytykę także na urzędującego wówczas prezydenta, Bronisława Komorowskiego: „Między pierwszą a drugą turą wyborów [prezydent – przyp. K.P.] wypowiedział słowa, które zbulwersowały wielu ludzi wierzących: »Ja też jestem katolikiem, jestem konsekwentnie za życiem, a więc także za metodą *in vitro*«.

³¹ T. Jaklewicz, *Tak! Dla życia*, „Gość Niedzielnny” 2008, nr 51, [online] <<http://gosc.pl/doc/791679.Tak-dla-zycia>>, dostęp: 22.11.2015.

³² S. Babuchowski, *Sumienie Aptekarza*, „Gość Niedzielnny” 2012, nr 42, [online] <<http://gosc.pl/doc/1328426.Sumienie-aptekarza>>, dostęp: 22.11.2015.

W tym samym czasie nieraz uczestniczył we Mszy św. i przyjmował Komunię św., co pokazywały media. Polscy biskupi zdecydowanie wskazują, że taka postawa jest niewłaściwa³³.

Na łamach tygodnika uwidoczniła się tendencja do dyscyplinowania parlamentarzystów, którym chętnie przypominano o ciąży na nich (jako katolikach) konieczności „obrony życia” – zwracano na przykład uwagę, że popieranie *in vitro* może w pewnych okolicznościach zostać uznane za „grzech publiczny” i prowadzić do zgorzenia innych wiernych³⁴. Nie brakowało też konkretnych porad – redakcja przygotowała na przykład analizę wszystkich projektów ustaw regulujących procedurę sztucznego zapłodnienia, wskazując, na które powinien (w pierwszej kolejności bądź w ostateczności) głosować poseł katolik³⁵. Czytelnicy tygodnika byli edukowani, z jednej strony, na temat stanowiska Kościoła w kwestiach bioetyki, z drugiej zaś – na temat tego, jak kształtują się siły parlamentarne i jak przebiega proces legislacyjny. Odbiorcy „Gościa Niedzielnego” mogli skorzystać z (opublikowanego w 2011 roku) *Miniprzewodnika katolickiego wyborcy*³⁶ czy zapoznać się z listą posłów, którzy w chwili próby, czyli głosowań, opowiedzieli się za mocniejszym ograniczeniem prawa do aborcji³⁷.

Czytelników zachęcano także do wyjścia z roli biernej publiczności: materiały prasowe nierzadko pełniły funkcję mobilizacyjną, zachęcając odbiorców do kontaktu z posłami i weryfikacji deklarowanych przez nich poglądów. Bardzo wymowne w tym kontekście okazały się nie tylko treści, ale i tytuły artykułów, takie jak: *Zmus posła*³⁸ czy *Zadzwoń do posła*³⁹. Jak zapewniano odbiorców, „Nasz głos jest ważniejszy, niż zdajemy sobie z tego sprawę. Posłowie muszą liczyć się z naszą opinią, jeśli w przyszłej kadencji chcą znowu zasiąść w ławach poselskich”⁴⁰. Zdaje się, że z opublikowanych na stronach tygodnika materiałów wyłania się oryginalna interpretacja tego, czym jest mandat poselski. W materiałach sugerowano bądź wprost wskazywano, że poseł będący katolikiem powinien zawsze głosować w zgodzie ze stanowiskiem Kościoła (czyli przeciw aborcji, *in vitro* itp.). Oczywiście, redakcja ma prawo formułować swoje oczekiwania wobec parlamentarzystów, tak samo jak wyborcy mają prawo do

³³ B. Łoziński, *Polityka i świętokradztwo*, „Gość Niedzielnny” 2011, nr 1, [online] <<http://gosc.pl/doc/803534.Polityka-i-swietokradztwo>>, dostęp: 22.11.2015.

³⁴ Tenże, *Grzech społeczny*, „Gość Niedzielnny” 2010, nr 22, [online] <<http://gosc.pl/doc/803366.Grzech-spoeczny>>, dostęp: 22.11.2015.

³⁵ Tenże, *Wybór należy do posłów*, „Gość Niedzielnny” 2009, nr 36, [online] <<http://gosc.pl/doc/788648.Wybor-nalezy-do-poslow>>, dostęp: 22.11.2015.

³⁶ T. Jaklewicz, *Miniprzewodnik katolickiego wyborcy*, „Gość Niedzielnny” 2011, nr 39, [online] <<http://gosc.pl/doc/972263.Miniprzewodnik-katolickiego-wyborcy>>, dostęp: 22.11.2015.

³⁷ B. Łoziński, *Zagłosujemy za życiem*, „Gość Niedzielnny” 2011, nr 36, [online] <<http://gosc.pl/doc/937336.Zaglosujemy-za-zyciem>>, dostęp: 22.11.2015.

³⁸ P. Kucharczak, *Zmus posła*, „Gość Niedzielnny” 2007, nr 6, [online] <<http://gosc.pl/doc/791137.Zmus-posla>>, dostęp: 22.11.2015.

³⁹ B. Łoziński, *Zadzwoń do posła*, „Gość Niedzielnny” 2011, nr 23, [online] <<http://gosc.pl/doc/877668.Zadzwon-do-posla>>, dostęp: 22.11.2015.

⁴⁰ P. Kucharczak, *Zmus posła*, „Gość Niedzielnny” 2007, nr 6, [online] <<http://gosc.pl/doc/791137.Zmus-posla>>, dostęp: 22.11.2015.

nich dzwonić i przedstawiać swoje racje. Tym niemniej jednak warto zauważyć, że poseł oraz senator nie są jedynie wynajętymi wykonawcami woli wyborców. Konstytucja III Rzeczypospolitej Polskiej wskazuje wyraźnie, że posłowie i senatorowie dysponują mandatem wolnym, to znaczy są przedstawicielami narodu i nie wiążą ich instrukcje wyborców⁴¹. Oznacza to, że każdy poseł reprezentuje ogół obywateli, a nie tylko osoby, które oddały na niego głos. Sami wyborcy nie mogą odwołać go ze stanowiska, a co najwyżej nie wybrać ponownie. Dlatego też, niezależnie od tego, czy poseł jest osobą wierzącą, czy nie, zobowiązany jest (jak wskazuje Ustawa o wykonywaniu mandatu posła i senatora⁴²) kierować się dobrem narodu⁴³. Przy czym warto zwrócić uwagę, że pojęcie „dobro narodu” jest na tyle niedookreślonym konstruktem, że może być poddawane różnym interpretacjom, w zależności od światopoglądu posła czy senatora.

Kolejnym godnym uwagi zagadnieniem jest sposób, w jaki na łamach tygodnika przedstawiano relacje społeczne. Zebrany materiał badawczy odnoszący się do kwestii bioetycznych sugeruje, że zarysował się tam dość prosty podział – po jednej stronie usytuowani zostali świadomi katolicy, którzy chcą bronić życia „od poczęcia do naturalnej śmierci” i muszą walczyć o wolność sumienia, czy nawet liczyć się z szykanami za słuchanie jego głosu (przykład „sprawy profesora Chazana”). Po drugiej stronie plasowano lewicę, liberałów oraz feministki, a także „Gazetę Wyborczą” – zakładając jednoznacznie i *a priori*, że domaganie się prawa do aborcji, eutanazji czy *in vitro* jest (by użyć słów jednego z publicystów) „takim lewackim gadaniem”, czyli czymś *de facto* niszowym⁴⁴. Postulaty katolików przedstawiano jako moralne i oczywiste, postulaty „innych” piętnowano, nie szczędząc przy okazji karkołomnych sądów – zwłaszcza w felietonach: „Kobiety, które domagają się prawa do aborcji, w większości same przynajmniej jedno swoje dziecko już zamordowały”⁴⁵. W efekcie tych zabiegów obraz społeczeństwa został w dyskursie tygodnika mocno zubożony i spłaszczony: zniknęli z niego praktycznie wszyscy „niezaangażowani” ludzie. Warto zaznaczyć, że choć obie strony sporu przedstawiano jako swego rodzaju monolity, to przy okazji wskazywano też ich „bohaterów” oraz „antyo bohaterów”. Mowa głównie o dwóch postaciach – Bogdanie Chazanie z jednej, a Alicji Tysiąc z drugiej strony. Profesor Chazan parokrotnie gościł na łamach „Gościa Niedzielnego” w roli eksperta od ginekologii i położnictwa⁴⁶ na długo przed tym, zanim (odmówiwszy pacjentce dokonania legalnej aborcji) stał się

⁴¹ Art. 104 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. z 1997 roku, nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

⁴² Ustawa z 9 maja 1996 roku o wykonywaniu mandatu posła i senatora (Dz. U. z 1996 roku, nr 73, poz. 350 z późn. zm.).

⁴³ Art. 1 Ustawy z 9 maja 1996 roku o wykonywaniu mandatu posła i senatora.

⁴⁴ F. Kucharczak, *Katolicyzm pozaustrojowy*, „Gość Niedzielny” 2007, nr 49, [online] <<http://gosc.pl/doc/795741.Katolicyzm-pozaustrójowy>>, dostęp: 22.11.2015.

⁴⁵ Tenże, *Podwodzie aborcyjne*, „Gość Niedzielny” 2006, nr 4, [online] <<http://gosc.pl/doc/795550.Podwodzie-aborcyjne>>, dostęp: 22.11.2015.

⁴⁶ Wypowiedzi profesora cytowano już w 2006 roku. Zob. A. Stopka, *Seksualna rewolucja w głowach*, „Gość Niedzielny” 2006, nr 27, [online] <<http://gosc.pl/doc/761187.Seksualna-rewolucja-w-głowach>>, dostęp: 4.08.2015.

kontrowersyjną postacią, którą notabene ostatecznie oczyszczono z zarzutów⁴⁷. Gdy w mediach zaczęto zajmować się „sprawą Chazana”, profesor zaczął pojawiać się w tygodniku jeszcze częściej, tym razem nie tyle jako komentator, co jako ofiara systemu i niezłomny obrońca życia; w lipcu 2014 roku trafił nawet na okładkę pisma, był też bohaterem „Tematu Numeru” oraz „Wywiadu Gościa”⁴⁸. Redakcja gazety otwarcie udzieliła mu swego poparcia: „Jesteśmy z Panem, Profesorze” – zapewniono we wstępniku „Gościa”⁴⁹. Sugerowano też, że istniało swego rodzaju (polityczne?) „zlecenie na profesora”, przez co został odwołany ze stanowiska przez prezydent Warszawy, Hannę Gronkiewicz-Waltz⁵⁰. Sam profesor ubolewał, że dla rządzących ważna jest aborcja, nieistotna zaś – godność człowieka, a jego sprawa przypomina sąd kapturowy⁵¹. W opublikowanych przez redakcję materiałach nie zajmowano się za to kobietą, której profesor Chazan odmówił aborcji, ani jej mężem, wspomniano jedynie o „chorym dziecku”, którego nie chciał „zabić” profesor, a także o fakcie, że zostało ono poczęte metodą *in vitro*⁵².

Negatywną bohaterką tygodnika okazała się natomiast Alicja Tysiąc, i to co najmniej z dwóch powodów – po pierwsze, wniosła (w 2005 roku) skargę do Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, ponieważ nie mogła skutecznie wyegzekwować prawa do aborcji; sprawę tę później wygrała⁵³. Po drugie, w odpowiedzi na szereg publikacji na swój temat, oskarżyła w 2008 roku redakcję „Gościa Niedzielnego” o naruszenie dóbr osobistych. Na łamach tygodnika spór ten starano się wpisać w znacznie szersze ramy: „Proces, który wytoczyła »Gościowi« Alicja Tysiąc, jest wyrazem głębokiego sporu cywilizacyjnego, toczącego się obecnie na świecie. Po jednej stronie stoją ludzie religijni i zwolennicy wartości konserwatywnych, po drugiej – permisywizmu moralnego, aborcji czy eutanazji”⁵⁴. Alicja Tysiąc przedstawiana była jako wspierana przez środowiska feministyczne egoistka, która ceniła wyżej swoje zdrowie niż życie dziecka; obawiano się też, że w przyszłości to Trybunał będzie „decydował za polskie społeczeństwo” o regulacjach dotyczących przerywania ciąży, a „sprawa

⁴⁷ R. Pasztelański, *Nie będzie prokuratorskich zarzutów dla prof. Chazana*, tvp.info.pl, 10 marca 2015, [online] <<http://www.tvp.info/19193137/nie-bedzie-prokuratorskich-zarzutow-dla-prof-chazana>>, dostęp: 4.08.2015.

⁴⁸ S. Babuchowski, *Trzeba to przetrwać*, „Gość Niedzielnny” 2014, nr 29, [online] <<http://gosc.pl/doc/2086644.Trzeba-to-przetrwac>>, dostęp: 22.11.2015.

⁴⁹ W. Dąbrowska-Macura, *Jesteśmy z Panem, Profesorze*, „Gość Niedzielnny” 2014, nr 29, [online] <<http://gosc.pl/doc/2086635.Jestesmy-z-Panem-Profesorze>>, dostęp: 22.11.2015.

⁵⁰ T. Rożek, *Zlecenie na Profesora*, „Gość Niedzielnny” 2014, nr 29, [online] <<http://gosc.pl/doc/2086639.Zlecenie-na-profesora>>, dostęp: 4.08.2015.

⁵¹ A. Puścikowska, *Nie odłóż sumienia*, „Gość Niedzielnny” 2014, nr 29, [online] <<http://gosc.pl/doc/2086643.Nie-odloze-sumienia>>, dostęp: 4.08.2015.

⁵² F. Kucharczak, *Dzieci śmieci*, „Gość Niedzielnny” 2014, nr 28, [online] <<http://gosc.pl/doc/2078581.Dzieci-smieci>>, dostęp: 22.11.2015.

⁵³ W. Dąbrowska-Macura, *Was też powinno boleć*, „Gość Niedzielnny” 2007, nr 13, [online] <<http://gosc.pl/doc/791174.Was-tez-powinno-bolec/3>>, dostęp: 22.11.2015.

⁵⁴ B. Łoziński, *Spór o prawdę*, „Gość Niedzielnny” 2009, nr 41, [online] <<http://gosc.pl/doc/788756.Spor-o-prawde>>, dostęp: 22.11.2015.

Alicji Tysiąc” otworzy furtkę do aborcji na życzenie⁵⁵. Cywilny (i wygrany przez powódkę) proces wytoczony redakcji interpretowany był jako próba ograniczenia wolności słowa w Polsce⁵⁶. Warto zauważyć, że w przypadku profesora Chazana podkreślano, jak ważne jest prawo wyboru i sumienie człowieka, w przypadku Alicji Tysiąc o prawie tym już nie wspomniano, chyba że chodziło o „prawo nienarodzonego dziecka do życia”. Ostre krytykowanie przez tygodnik Alicji Tysiąc miało mieścić się w granicach wolności słowa, ale to, co działo się wokół „sprawy profesora Chazana”, uznano już za „straszliwe polowanie”⁵⁷. Uczciwość badawcza wymaga wskazania tychże niekonsekwencji, choć oczywiście trudno oczekiwać od katolickiego periodyku innego wartościowania postaw.

Kilka słów komentarza należy się sferze językowej materiałów prasowych. Z pewnością najbardziej charakterystyczna była znacząca różnica między językiem felietonów zamieszczonych w rubryce „Tabliczka Sumienia” a resztą materiałów, czyli głównie artykułami, wywiadami, komentarzami czy wstępnikami. Oczywiście gatunek, jakim jest felieton, narzuca inne konwencje, niż jest to w przypadku informacji prasowej czy artykułu publicystycznego, jednak w omawianym przypadku rozbieżność była bardzo duża. Język felietonów był potoczny, bardzo ostry, często złośliwy lub wręcz obraźliwy. To w felietonach formułowano najostrzejsze sądy i „błyskotliwe” analogie. I tak czytelnicy „Gościa” mogli dowiedzieć się, że za zbrodnię aborcji szczególnie odpowiedzialni są politycy i „nie tłumaczy tych polityków, że oni »tylko zmienili prawo«. Hitler nie zabił ani jednego Żyda, a jednak go nie uniewinniamy, prawda?”⁵⁸. Autor cytowanych słów zachęcał również czytelników do odwagi w otwartym formułowaniu katolickich postulatów: „Nie musimy kierować się jazgotem salonów, pojękiwaniem lewackich autorytetów. Nie musimy wybierać według parytetowych limitów z łaski feministek”⁵⁹. Felietonista dowodził też (w kontekście „sprawy Alicji Tysiąc”), że: „powstał jakiś nowy gatunek rodziców, którzy nie wstydzą się pokazywać całemu światu dzieci, których nie zdołali zabić, i jeszcze domagają się z tego tytułu rekompensat”⁶⁰.

W pozostałych materiałach język przekazu był znacznie bardziej stonowany i rzeczowy, choć trudno mówić o obiektywizmie publikacji, w których przedstawiano w zasadzie tylko katolicką perspektywę, konsekwentnie stosując klisze językowe przyjęte przez środowiska *pro-life* (nie używano określenia „płód”, zamiast tego mówiono o dziecku; nie używano słowa „aborcja”, zastępowano je

⁵⁵ T. Gołąb, *Aborcja na życzenie? Niekoniecznie*, „Gość Niedzielny” 2007, nr 50, [online] <<http://gosc.pl/doc/762246.Aborcja-na-zyczenie-Niekoniecznie>>, dostęp: 22.11.2015.

⁵⁶ A. Grajewski, *Wersja Alicji*, „Gość Niedzielny” 2009, nr 24, [online] <<http://gosc.pl/doc/788421.Wersja-Alicji>>, dostęp: 22.11.2015.

⁵⁷ S. Babuchowski, *Trzeba to przetrwać*, „Gość Niedzielny” 2014, nr 29, [online] <<http://gosc.pl/doc/2086644.Trzeba-to-przetrwac>>, dostęp: 22.11.2015.

⁵⁸ F. Kucharczak, *Samobójstwo na zlecenie*, „Gość Niedzielny” 2014, nr 20, [online] <<http://gosc.pl/doc/1555081.Samobojstwo-na-zlecenie>>, dostęp: 22.11.2015.

⁵⁹ Tenże, *Babciovanie prolajferów*, „Gość Niedzielny” 2011, nr 37, [online] <<http://gosc.pl/doc/942186.Babciovanie-prolajferow>>, dostęp: 22.11.2015.

⁶⁰ Tenże, *Zdrowie albo życie*, „Gość Niedzielny” 2005, nr 22, [online] <<http://gosc.pl/doc/795480.Zdrowie-albo-zycie>>, dostęp: 22.11.2015.

słowem „zabójstwo” itd.). Mimo różnic w języku warstwa merytoryczna przekazu pozostawała spójna, niezależnie od tego, czy był to artykuł, wywiad czy felieton itd. Co do zasady, krytyczne słowa i negatywne określenia rezerwowane były dla światopoglądowych przeciwników. Zamieszczane treści miały zwykle charakter perswazyjny, czego zresztą nie ukrywano. Warto odnotować, że w obronie stawianych tez stosunkowo rzadko przytaczano argumenty *stricte* religijne czy doktrynalne, znacznie chętniej sięgano po argumenty moralne, finansowe czy zdrowotne, licząc pewnie, że będą one bardziej uniwersalne i łatwiejsze do zaakceptowania przez osoby mniej religijne. Szczególnie interesującym zabiegiem perswazyjnym dokonywanym za pomocą języka było kreowanie szerokiego frontu poparcia, jakim miały cieszyć się postulaty katolików. Było to widać zwłaszcza w przypadku sporu dotyczącego *in vitro* – na łamach tygodnika wskazywano, że wśród przeciwników tej metody znajdują się nie tylko księża i osoby wierzące, ale także uznani specjaliści, lekarze, osoby, które skorzystały z tej metody i potem żałowały swego wyboru, a nawet ateści⁶¹.

Podsumowanie i wnioski

Analiza materiału badawczego wykazała, że na łamach „Gościa Niedzielnego” stosunkowo często poruszano tematy związane z bioetyką, nierzadko poświęcając im eksponowane miejsca (okładkę, „Temat Gościa”). Linia redakcyjna tygodnika pozostała spójna i konsekwentna przez cały badany okres – za godne aprobaty uznawano tylko takie rozwiązania kwestii bioetycznych, które są tożsame z nauczaniem Kościoła katolickiego. Jeśli chodzi o typy argumentacji stosowane przez dziennikarzy tygodnika, to prym zdecydowanie wiodły argumenty o charakterze moralnym (nie można zabijać człowieka nawet na wczesnym etapie jego rozwoju), choć pojawiły się też inne, odnoszące się do kwestii finansowych (aborcja jako intratny biznes), medycznych (pomoc chorym zamiast aborcji eugenicznej czy eutanazji), teologicznych (Bóg jako dawca życia), historycznych (legalizacja aborcji jako element polityki Hitlera) oraz prawnych (prawo do życia zapisane w Konstytucji).

Na łamach tygodnika chętnie formułowano również konkretne (radykalne i konserwatywne zarazem) oczekiwania odnośnie pożądanego kształtu ustawodawstwa. Postulaty redakcji przedstawiano jako rozwiązania słuszne z moralnego punktu widzenia, uniwersalne dla wszystkich ludzi. Prezentacja oczekiwań powiązana z ich pozytywnym wartościowaniem okazała się jednym z głównych tematów dyskursu.

⁶¹ J. Dziedzina, *Ateista przeciw in vitro*, „Gość Niedzielny” 2010, nr 1, [online] <<http://gosc.pl/doc/788954.Ateista-przeciw-in-vitro>>, dostęp: 22.11.2015.

Bibliografia

Dokumenty prawne

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. z 1997 roku, nr 7, poz. 483 z późn. zm.).
Ustawa z 9 maja 1996 roku o wykonywaniu mandatu posła i senatora (Dz. U. z 1996 roku, nr 73, poz. 350 z późn. zm.).

Materiały źródłowe

- [B. a.], *Poprzyjmy moratorium na aborcję*, „Gość Niedzielny” 2008, nr 9, [online] <<http://gosc.pl/doc/765589.Poprzyjmy-moratorium-na-aborcje>>, dostęp: 22.11.2015.
- Babuchowski S., *Sumienie Aptekarza*, „Gość Niedzielny” 2012, nr 42, [online] <<http://gosc.pl/doc/1328426.Sumienie-aptekarza>>, dostęp: 22.11.2015.
- Babuchowski S., *Trzeba to przetrwać*, „Gość Niedzielny” 2014, nr 29, [online] <<http://gosc.pl/doc/2086644.Trzeba-to-przetrwac>>, dostęp: 22.11.2015.
- Bątkiewicz-Brożek J., *In vitro: gorszy start*, „Gość Niedzielny” 2012, nr 30, [online] <<http://gosc.pl/doc/1212199.In-vitro-Gorszy-start>>, dostęp: 22.11.2015.
- Bątkiewicz-Brożek J., *In vitro się zemści*, „Gość Niedzielny” 2011, nr 42, [online] <<http://gosc.pl/doc/988562.In-vitro-sie-zemsci>>, dostęp: 22.11.2015.
- Bątkiewicz-Brożek J., *Nie dajmy go zabić*, „Gość Niedzielny” 2011, nr 22, [online] <<http://gosc.pl/doc/872343.Nie-dajmy-go-zabic>>, dostęp: 22.11.2015.
- Bątkiewicz-Brożek J., *Skazani na in vitro*, „Gość Niedzielny” 2013, nr 16, [online] <<http://gosc.pl/doc/1523053.skazani-na-in-vitro>>, dostęp: 22.11.2015.
- Dąbrowska-Macura W., *Jesteśmy z Panem, Profesorze*, „Gość Niedzielny” 2014, nr 29, [online] <<http://gosc.pl/doc/2086635.Jestesmy-z-Panem-Profesorze>>, dostęp: 22.11.2015.
- Dąbrowska-Macura W., *Was też powinno boleć*, „Gość Niedzielny” 2007, nr 13, [online] <<http://gosc.pl/doc/791174.Was-tez-powinno-bolec/3>>, dostęp: 22.11.2015.
- Dziedzina J., *Ateista przeciw in vitro*, „Gość Niedzielny” 2010, nr 1, [online] <<http://gosc.pl/doc/788954.Ateista-przeciw-in-vitro>>, dostęp: 22.11.2015.
- Gancarczyk M., *Puszka Pandory*, „Gość Niedzielny” 2008, nr 49, [online] <<http://gosc.pl/doc/757953.Puszka-Pandory>>, dostęp: 22.11.2015.
- Gancarczyk M., *Z kółka różańcowego do Sejmu*, „Gość Niedzielny” 2012, nr 42, [online] <<http://gosc.pl/doc/1328387.Z-kolka-rozancowego-do-Sejmu>>, dostęp: 22.11.2015.
- Gołąb T., *Aborcja na życzenie? Niekoniecznie*, „Gość Niedzielny” 2007, nr 50, [online] <<http://gosc.pl/doc/762246.Aborcja-na-zyczenie-Niekoniecznie>>, dostęp: 22.11.2015.
- Grajewski A., *Wersja Alicji*, „Gość Niedzielny” 2009, nr 24, [online] <<http://gosc.pl/doc/788421.Wersja-Alicji>>, dostęp: 22.11.2015.
- Jaklewicz T., *Miniprzewodnik katolickiego wyborcy*, „Gość Niedzielny” 2011, nr 39, [online] <<http://gosc.pl/doc/972263.Miniprzewodnik-katolickiego-wyborcy>>, dostęp: 22.11.2015.
- Jaklewicz T., *Tak! Dla życia*, „Gość Niedzielny” 2008, nr 51, [online] <<http://gosc.pl/doc/791679.Tak-dla-zycia>>, dostęp: 22.11.2015.
- Królak T., *10. rocznica śmierci Jana Pawła II*, eKAI, 2 kwietnia 2015 roku, [online] <http://ekai.pl/wydarzenia/temat_dnia/x77697/rocznica-smierci-sw-jana-pawla-ii/>, dostęp: 4.07.2015.
- Kucharczak F., *Babciovanie prolaiferów*, „Gość Niedzielny” 2011, nr 37, [online] <<http://gosc.pl/doc/942186.Babciovanie-prolaiferow>>, dostęp: 22.11.2015.
- Kucharczak F., *Dzieci śmieci*, „Gość Niedzielny” 2014, nr 28, [online] <<http://gosc.pl/doc/2078581.Dzieci-smieci>>, dostęp: 22.11.2015.
- Kucharczak F., *Katolicyzm antykatolicki*, „Gość Niedzielny” 2012, nr 34, [online] <<http://gosc.pl/doc/1269838.Katolicyzm-antykatoicki>>, dostęp: 22.11.2015.
- Kucharczak F., *Katolicyzm pozaustrojowy*, „Gość Niedzielny” 2007, nr 49, [online] <<http://gosc.pl/doc/795741.Katolicyzm-pozauustrojowy>>, dostęp: 22.11.2015.
- Kucharczak F., *Podwodzie aborcyjne*, „Gość Niedzielny” 2006, nr 4, [online] <<http://gosc.pl/doc/795550.Podwodzie-aborcyjne>>, dostęp: 22.11.2015.
- Kucharczak F., *Samobójstwo na zlecenie*, „Gość Niedzielny” 2014, nr 20, [online] <<http://gosc.pl/doc/1555081.Samobojstwo-na-zlecenie>>, dostęp: 22.11.2015.
- Kucharczak F., *Trzeba musieć*, „Gość Niedzielny” 2005, nr 42, [online] <<http://gosc.pl/doc/795520.Trzeba-musiec>>, dostęp: 22.11.2015.

- Kucharczak F., *Zdrowie albo życie*, „Gość Niedzielny” 2005, nr 22, [online] <<http://gosc.pl/doc/795480>. Zdrowie-albo-zycie>, dostęp: 22.11.2015.
- Kucharczak F., *Zobacz zbrodnię*, „Gość Niedzielny” 2007, nr 3, [online] <<http://gosc.pl/doc/761507>. Zobacz-zbrodnię>, dostęp: 22.11.2015.
- Kucharczak P., *In vitro jest wykluczone*, „Gość Niedzielny” 2008, nr 41, [online] <<http://gosc.pl/doc/787829>. In-vitro-jest-wykluczone>, dostęp: 22.11.2015.
- Kucharczak P., *Zmus posła*, „Gość Niedzielny” 2007, nr 6, [online] <<http://gosc.pl/doc/791137>. Zmus-posla>, dostęp: 22.11.2015.
- Łoziński B., *Grzech społeczny*, „Gość Niedzielny” 2010, nr 22, [online] <<http://gosc.pl/doc/803366>. Grzech-spoleczny>, dostęp: 22.11.2015.
- Łoziński B., *Obowiązek katolika*, „Gość Niedzielny” 2011, nr 25, [online] <<http://gosc.pl/doc/887075>. Obowiazek-katolika>, dostęp: 22.11.2015.
- Łoziński B., *Polityka i świętokradztwo*, „Gość Niedzielny” 2011, nr 1, [online] <<http://gosc.pl/doc/803534>. Polityka-i-swietokradztwo>, dostęp: 22.11.2015.
- Łoziński B., *Spór o prawdę*, „Gość Niedzielny” 2009, nr 41, [online] <<http://gosc.pl/doc/788756>. Spor-o-prawde>, dostęp: 22.11.2015.
- Łoziński B., *Wybór należy do posłów*, „Gość Niedzielny” 2009, nr 36, [online] <<http://gosc.pl/doc/788648>. Wybor-nalezy-do-poslow>, dostęp: 22.11.2015.
- Łoziński B., *Zadzwoń do posła*, „Gość Niedzielny” 2011, nr 23, [online] <<http://gosc.pl/doc/877668>. Zadzwon-do-posla>, dostęp: 22.11.2015.
- Łoziński B., *Zagłosujmy za życiem*, „Gość Niedzielny” 2011, nr 36, [online] <<http://gosc.pl/doc/937336>. Zaglosujmy-za-zyciem>, dostęp: 22.11.2015.
- Najfied J., *Kto urządził piekło?*, „Gość Niedzielny” 2008, nr 24, [online] <<http://gosc.pl/doc/787588>. Kto-urzadzil-pieklo>, dostęp: 22.11.2015.
- Pasztelański R., *Nie będzie prokuratorskich zarzutów dla prof. Chazana*, *tvp.info.pl*, 10.03.2015, [online] <<http://www.tvp.info/19193137/nie-bedzie-prokuratorskich-zarzutow-dla-prof-chazana>>, dostęp: 4.08.2015.
- Puścikowska A., *Nie odłożę sumienia*, „Gość Niedzielny” 2014, nr 29, [online] <<http://gosc.pl/doc/2086643>. Nie-odloze-sumienia>, dostęp: 4.08.2015.
- Rożek T., *Zlecenie na Profesora*, „Gość Niedzielny” 2014, nr 29, [online] <<http://gosc.pl/doc/2086639>. Zlecenie-na-profesora>, dostęp: 4.08.2015.
- Stopka A., *Dziecko w szkle*, „Gość Niedzielny” 2007, nr 49, [online] <<http://gosc.pl/doc/762228>. Dziecko-w-szkle>, dostęp: 4.08.2015.
- Stopka A., *Seksualna rewolucja w głowach*, „Gość Niedzielny” 2006, nr 27, [online] <<http://gosc.pl/doc/761187>. Seksualna-rewolucja-w-glowach>, dostęp: 4.08.2015.
- Urban K., *Możemy być dumni*, „Gość Niedzielny” 2006, nr 20, [online] <<http://gosc.pl/doc/761145>. Mozemy-byc-dumni>, dostęp: 4.08.2015.
- Wilgocki M., *Wybory prezydenckie 2015. PKW oficjalnie: Andrzej Duda prezydentem*, „Gazeta Wyborcza”, wyd. z 25 maja 2015 roku, [online] <http://wyborcza.pl/1,75478,17982503,Wybory_prezydenckie_2015_PKW_oficjalnie_Andrzej.html>, dostęp: 4.07.2015.

Opracowania

- Czerwiński M., *Język, kultura, społeczeństwo. O potrzebie badań dyskursu*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej” 2006, t. 41, s. 239–252.
- Jakościowa analiza dyskursu w naukach społecznych*, red. R. Wodak, M. Krzyżanowski, Warszawa 2011.
- Jonsen A.R., *The Birth of Bioethics*, New York 2003.
- Lisowska-Magdziarz M., *Analiza tekstu w dyskursie medialnym*, Kraków 2006.
- Wodak R., *Dyskurs populistyczny: retoryka wykluczenia a gatunki języka pisanego*, w: *Krytyczna analiza dyskursu. Interdyscyplinarne podejście do komunikacji społecznej*, red. A. Duszak, N. Fairclough, Kraków 2008, s. 185–213.

Strony internetowe

- <http://episkopat.pl/kosciol/kosciol_w_polsce/media_katolickie/4534.1,Media_katolickie.html>, dostęp: 30.01.2015.
- <http://gosc.pl/O_nas>, dostęp: 30.02.2015.
- <<http://www.wirtualnemedial.pl/arttykul/gosc-niedzielny-na-czele-tygodnikow-opinii-gazeta-polska-i-do-rzeczy-dalej-mocno-traca>>, dostęp: 30.05.2015.

Streszczenie

Autorka opisuje dyskurs „Gościa Niedzielnego” poprzez pryzmat kontrowersyjnych zagadnień bioetycznych ze szczególnym uwzględnieniem aborcji, *in vitro* oraz eutanazji. Celem badań opisanych w tej pracy była jakościowa i ilościowa analiza dyskursu tygodnika. Wyniki badań wskazują, że na przestrzeni ostatniej dekady (2005–2015) bioetyka stała się tematem chętnie podejmowanym przez redakcję „Gościa Niedzielnego”. Katolicka wizja bioetyki była prezentowana jako moralnie słuszna i uniwersalna, chętnie formułowano też radykalne postulaty legislacyjne, dyskredytując światopoglądowych oponentów.

***In vitro*, Abortion and Euthanasia – Bioethics
in “Gość Niedzielny’s” Discourse**

Summary

The author depicts “Gość Niedzielny’s” discourse in terms of controversial, bioethical issues, especially abortion, *in vitro* fertilization and euthanasia. Quantitative and qualitative discourse analysis was the main goal of the research described in the paper. The research results suggest that (during the last decade 2005–2015) bioethics has been eagerly described by newspaper journalists. The Catholic vision of bioethics has been presented as the universal and moral one. Radical law propositions have been created and opponents discredited.